

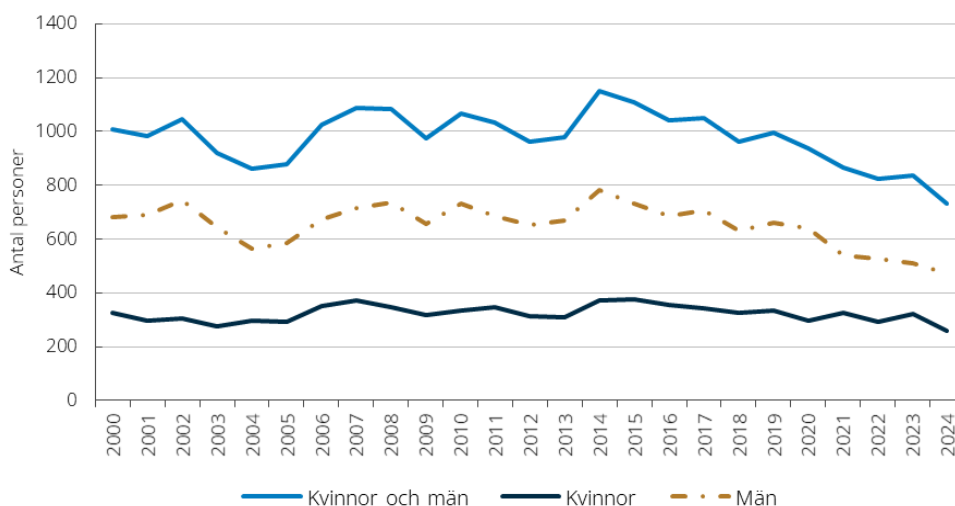
Statistik om insatser till vuxna personer med skadligt bruk och beroende 2024

Antal personer som har tvångsvårdats enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall, LVM, 2024 minskade med tolv procent jämfört med föregående år. Utvecklingen av socialtjänstens insatser kännetecknas av att öppna insatser ökar medan institutionsplaceringar minskar. Socialtjänstens insatser vid spelproblematik ökade år 2024 jämfört med året innan, från 860 till knappt 1000 personer, något som även visar sig inom behandling för spelberoende inom hälso- och sjukvården.

Färre med tvångsvård

Antalet personer som har tvångsvårdats enligt LVM har minskat med knappt tolv procent 2024 jämfört med 2023, från 834 till 730 personer (259 kvinnor och 471 män).

Figur 1. Tvångsvård för personer med skadligt bruk och beroende enligt LVM 2000–2024, utskrivna personer fördelat på kön

Källa: Registret över tvångsvård enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall, Socialstyrelsen.

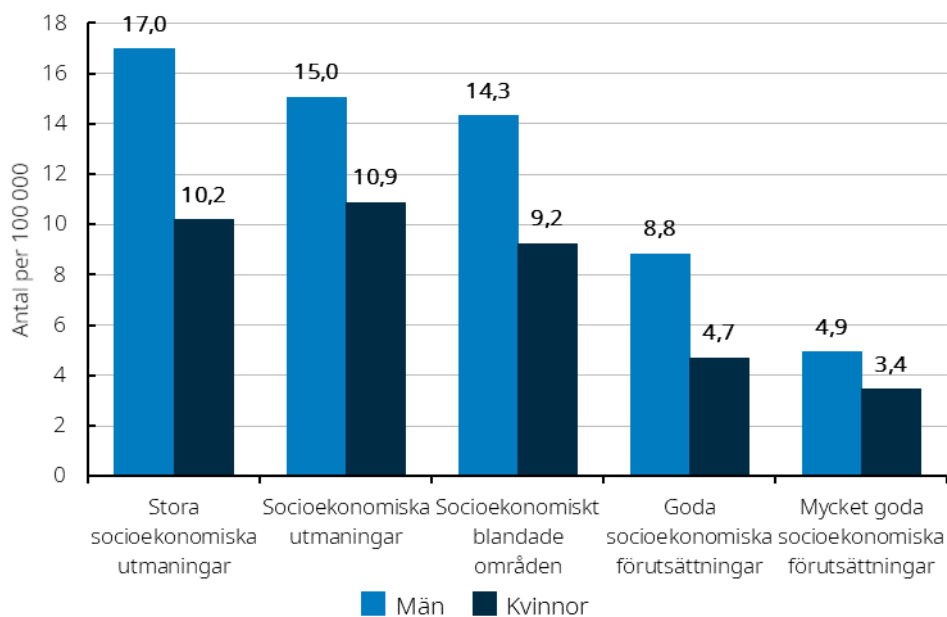
Sedan millennieskiftet har antalet personer som skrivits ut från en LVM-placering minskat. Från att under perioden 2000–2019 varit ca 1 000 personer årligen (med undantag av en högre nivå 2014–2015), har antalet

vårdade med tvång under 2019–2024 minskat med 26 procent, från knappt 1 000 personer 2019 till 730 personer 2024. I slutet av tidsperioden skedde en något tydligare minskning bland män, med 29 procent, än bland kvinnor där antalet personer minskade med 22 procent (se vidare tabell 14).

Tvångsvård vanligare i områden med sämre socioekonomiska förutsättningar

Tvångsvård med anledning av skadligt bruk och beroende är inte jämnt fördelat över bostadsområden med olika socioekonomiska förutsättningar. I områden med sämst socioekonomiska förutsättningar tvångsvårdades under tidsperioden 2022–2024 17 personer per 100 000 invånare bland män och 10,2 per 100 000 bland kvinnor jämfört med områden med bäst socioekonomi där de respektive nivåerna uppgick till 4,9 respektive 3,4 tvångsvårdade personer per 100 000. Sammantaget innebär det att det var 3,7 gånger vanligare med tvångsvård i områden med sämst socioekonomiska förutsättningar, jämfört med områden med bäst socioekonomiska förutsättningar (se figur 2 och faktaruta Om statistiken).

Figur 2. Tvångsvård för personer med skadligt bruk och beroende enligt LVM 2022–2024, antal utskrivna personer per 100 000 fördelat på kön och områdestyp (RegSO)

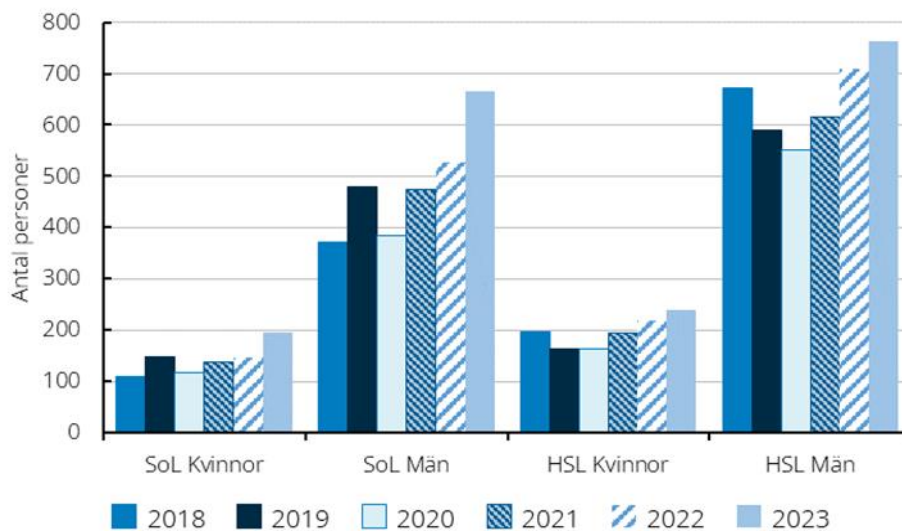
Källa: Registret över tvångsvård enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall och Befolkningsregistret, Socialstyrelsen.

Frivillig vård enligt SoL

Spel om pengar

År 2018 infördes en ändring i Socialtjänstlagen (SoL 2001:453), som innebar att socialtjänsten har ett ansvar för insatser för personer med problem relaterat till spel som involverar pengar. År 2018 fick knappt 500 personer insatser för ett spelproblem. År 2024 hade antalet personer som fick insatser för spelproblematik inom socialtjänsten fördubblats, till knappt 1 000 personer. En fjärdedel var kvinnor. År 2024 fick lika många individer insatser inom socialtjänsten som inom hälso- och sjukvården 2023.

Figur 3. Vård och insatser relaterat till spel inom socialtjänst och hälso- och sjukvård 2018–2023, antal personer

Källa: Mängdstatistik skadligt bruk och beroende och Patientregistret, Socialstyrelsen

En jämförelse med antal vårdade inom hälso- och sjukvården med diagnosen spelberoende¹, vilka registreras i patientregistret, visar att det under år 2018–2023 var det något fler personer som vårdades inom hälso- och sjukvården med den diagnosen än antalet som erhållit insatser via socialtjänsten. För år 2024 finns ännu inte data från hälso- och sjukvården. Sannolikt har enskilda personer har fått insatser från båda huvudmännen. Det finns även i dagsläget ett okänt mörkertal.

Öppna insatser vanligast

I socialtjänsten ges ett flertal olika insatser anpassade efter behov och problembild. Individuellt behovsprövade öppna insatser och bistånd som avser boende för personer med skadligt bruk och beroende minskade något

¹ Spelberoende, diagnoskod F63.0 enligt ICD10

under 2024 jämfört med 2023. Individuellt behovsprövade öppna insatser var den vanligaste åtgärden den 1 november 2024. Antalet personer som hade en öppen insats uppgick till drygt 11 400, varav två tredjedelar var män. Drygt 1 500 personer fick heldygnsvård enligt SoL, varav tre fjärdedelar var män. Det var en minskning jämfört med året innan. I det längre perspektivet har det skett en successiv nedgång sedan år 2000 (se tabell 7a i tabellbilagan). Den 1 november 2024 gavs boendeinsatser till cirka 6 000 personer med skadligt bruk och beroende (se tabell 1), en minskning med fem procent jämfört med samma datum 2023.

Tabell 1. Samtliga vård- och stödformer den 1 november 2024

Antal och andel kvinnor och män 21 år och äldre

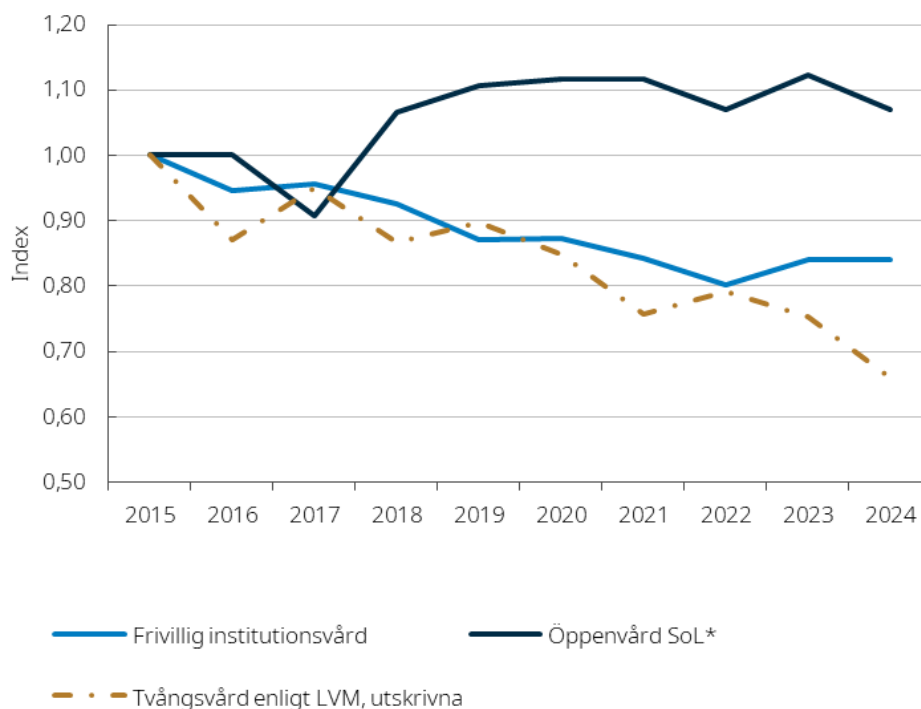
Typ av vård eller stöd	Kvinnor	%	Män	%	Total	%
Bistånd som avser boende	1 555	26	4 455	74	6 010	100
Individuellt behovsprövade öppna insatser	3 859	34	7 547	66	11 406	100
Heldygnsvård, varav	401	26	1 152	74	1 553	100
Frivillig institutionsvård	371	25	1 085	75	1 466	100
Familjehemsvård SoL och 27 § LVM	30	31	67	74	111	100

Källa: Mängdstatistik skadligt bruk och beroende, Socialstyrelsen

Utvecklingen i olika vårdformer

En trend som kan ses i frivilliga institutionsvården (enligt Socialtjänstlagen) och tvångsvården (enligt LVM) är att bägge dessa har minskat i volym från 2015 (med undantag för en viss uppgång 2017). Omvänt kan en ökning noteras avseende öppna insatser under perioden, en nivå som dock har varit relativt stabil från 2018 och framåt (se figur 3 nedan och tabell 6c i tabellbilagan).

Figur 4. Vård av personer med skadligt bruk och beroende inom socialtjänst 2015–2024, indexerad skala. Indexår=2015

Källa: Mängdstatistik skadligt bruk och beroende, Registret för tvångsvård enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall, LVM, Socialstyrelsen

*Avser antal personer som har en öppenvårdsinsats 1 november 2024

De olika vårdformerna skiljer sig åt baserat på innehåll, volym och vårdtider. Frivillig institutionsvård som avser heldygnsvård omfattar väsentligt färre personer än öppenvård. I statistiken finns dock ingen uppgift om hur länge de öppna insatserna ges.

Inom tvångsvården vårdas numera 700–800 personer per år, och den genomsnittliga vårdtiden är enligt Statens institutionsstyrelse drygt fem månader.

Mer information

Du hittar fler tabeller, diagram och annan information här (välj Tillhörande dokument och bilagor): www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/statistik/alla-statistikamnen/vuxna-personer-med-skadligt-bruk-och-beroende/

För dig som vill göra egna sökningar i statistikdatabasen: <https://sdb.socialstyrelsen.se/ifs/mis/val.aspx>

Om statistiken

Statistiken behandlar insatser till personer med skadligt bruk av alkohol, narkotika, läkemedel, lösningsmedel eller spel om pengar. Statistiken samlas dels in som ett tvärsnitt den 1 november och som uppgifter om insatser under hela året.

Statistikuppgifterna om tvångsvård enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM 1988:870) avser personer 18 år och äldre.

Statistik över frivilliga insatser enligt Socialtjänstlagen (SoL 2001:453) avser personer som är 21 år och äldre.

Bortfallet när det gäller mängdstatistiken uppgick till 25 kommuner 2024. Bortfall i LVM-statistiken är generellt på en låg nivå, medan vissa variabler har något sämre kvalitet. Se vidare:

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2022-3-7796.pdf>

Regionala statistikområden (RegSO) (figur 2) är baserade på den tvångsvårdades bostadsområde året då vården skedde. Bostadsområde definieras utifrån regionala statistikområden (RegSO) och dess socioekonomiska förutsättningar utifrån områdestyp. Områdestyp är baserat på socioekonomiskt index (SEI), vilket beräknas för varje RegSO och utgörs av medelvärdet av andelen (i respektive område) med förgymnasial utbildning (20–64 år), andelen personer med låg ekonomisk standard (oavsett ålder), och andelen med ekonomiskt bistånd och/eller långtidsarbetslösa (20–64 år). Ett högre SEI-värde indikerar högre socioekonomisk utsatthet. Läs mer hos Statistikmyndigheten SCB:

<https://www.scb.se/hitta-statistik/regional-statistik-och-kartor/regionala-indelningar/regso---regionalastatistikomraden/regso-tabellerna-i-statistikdatabasen---information-och-instruktioner/>

Kontakt:

Barbro Engdahl, statistikfrågor

Telefon: 075-247 30 00

E-post: barbro.engdahl@socialstyrelsen.se

Daniel Svensson, sakkunnig

Telefon: 075-247 30 00

E-post: daniel.svensson@socialstyrelsen.se